

NEMESVÁMOS AZ I. VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN

Meglepő dolog, hogy az 1914. július 28-án kitört világháború említése hiányzik a község közigazgatási és egyházi dokumentumaiból. Pedig az általános katonai mozgósítás kiterjedt a falura is, s a hadköteles férfiakat tömegesen hívták be számos katonai alakulathoz: a győri császári és királyi közös 19. gyalogezredbe; a veszprémi magyar királyi 31. honvéd gyalogezredbe és a magyar királyi 7. honvéd tüzérezredbe; valamint a Pápán állomásozó magyar királyi 7. honvéd huszárezredbe. Voltak, akiket a közeli Hajmáskéren állomásozó császári és királyi közös II. tábori ágyúezredhez, valamint a császári és királyi közös 4. nehéztarackos osztályba mozgósítottak.

A 31. honvéd gyalogezredet a háború kitörése után az orosz frontra szállították, Galícia területére. A Visztula melletti Smilowice falunál, 1914. november 26-án lezajlott ütközetben mindössze 3 tiszt és 36 főnyi legénység maradt életben. Ekkor az ezredet újra feltöltötték, de 1916. június 29-én Luck várostól 50 km-re az oroszok ellen vívott csatában az ezred zöme orosz hadifogságba került. Az ezred megmaradt tagjait az olasz frontra szállították, ahol több isonzói csatában is részt vett. Itt érték meg az 1918. november 3-i fegyverszünetet. Az ezred Szentgotthárdig gyalogmenetben jött haza, majd Veszprémig vasúton szállították az életben maradt katonákat. A veszprém- jutasi állomáson senki sem várta őket. Sajnos nem maradt fenn adat arról, hogy hány nemesvámosi érkezett meg a szerelvénnel és bandukolt a veszprémi pályaudvarról falujába négyesztendei katonáskodás után.

A frontoktól távol eső Nemesvámos község háborús életéről alig maradtak fenn adatok. A Veszprém-ben működő Császári és Királyi Kórház számára a háború alatt többször szerveztek gyűjtést, melyben a vámosiak is részt vállaltak.

1916-ban a faluban lévő két kisebb harangot is leszedték és ágyút öntöttek belőle. 1918. május 12-én a református gyülekezet létrehozta a Hadigondozó Bizottságot.

A háborús évek alatt indult meg az új református elemi iskola és tanítói lakás építése. Viszonylag kis létszámú község, -melynek lakossága amúgy is fogyóban volt- lélekszámához viszonyítva igen súlyos embervesztéseget szenvedett el az első világháború során. Összesen 52 vámosi katona vesztette életét az olasz és az orosz frontokon. Az ő tiszteletükre emeltette a település 1938-ban az első világháborús emlékművet. Az 52 hősi halált halt férfi közül csak kettőnek a sorsa ismert részletesen, a többi halotról semmit sem tudunk.

Az orosz és az olasz frontokon 31 katona sebesült meg úgy, hogy további életét rokkantként kellett leélnie. Erről pontos összeírás maradt fenn, melyet 1919-1920-ban készítettek.

Az általános katonai mozgósítás kiterjedt Veszprémfajsz területére is. A háború kitörésének ténye azonban itt sem maradt fenn semmilyen iratban. A katonákat a vámosiakkal együtt sorolták be a hadsereg különböző alakulataiba.

A népességszám csökkenése itt is megfigyelhető a háború éveiben. A veszprémfajszai római katolikus templom főbejáratának baloldalán márványtábla őrzi a 6 fajszai hős emlékét.

Forrás: Nemesvámos története